

ARVOSTELUT

Hurjaa menoa metsän siimeksessä

**Kolbeinn Karlsson:
Trollkungen
GALAGO**

Moni on yrittänyt omalla tavallaan jäljittellä Jim Woodringin sympaattisen surrealistisia tarinoita, vähäeleistä kerrontaa ja kajahtaneen psykedeelistä väritystä. Mieleeni ei tule ainuttakaan, joka olisi onnistunut yhtä täydellisesti kuin Kolbeinn Karlsson. Erityisesti Trollkungenia yhdistävät Woodringiin käännteiden arvaamattomuus ja hallittu tarinankerronta.

Trollkungen kertoo salaperäisestä metsästä, jossa asuvat – ewokit. Karvaiset söpöliinit elävät arkeaan käymällä burka päällä supermarketissa, jotta niitä ei tunnistettaisi. Ne juhlivat sitäkin näyttävämmin.

Ja tätäkään vähää enempää en suostu yksityiskohtia paljastamaan. Sanat eivät riitä kuvaamaan Karlssonin luomaa maailmaa, jossa populaarikulttuuri, jonkin sortin surreaalishamanismi ja metsämystiikka kohtaavat.

Koska näin Tähtien sota -elokuvat ensimmäisen kerran vasta aikuisena, en ole koskaan ymmärtänyt fanipoikien niitä kohtaan tuntemaa kiimaa. Silti en voi olla iloitsematta Karlssonin tavasta käsitellä ewokeja samanaikaisesti populaarikulttuurin myytteinä ja lihallisina olioina. Monien fanien inhoamat, Jedin paluun (1983) jälkeen kahden oman elokuvan ja piirrossarjan verran esiintyneet hahmot on kuin luotu hervottomaan uusiokäyttöön.

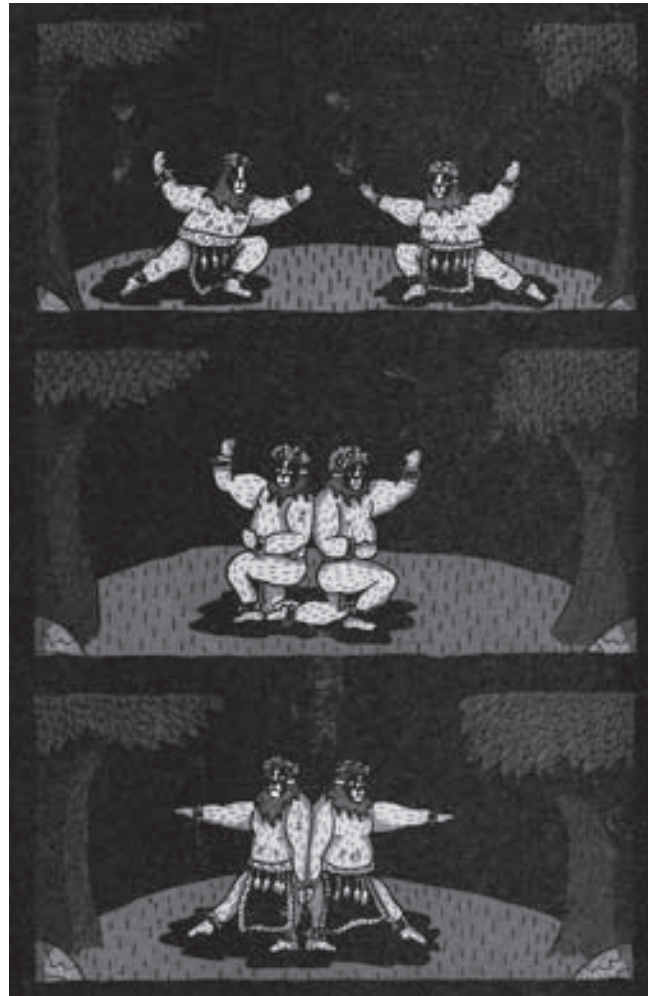
Karlssonin rakkautta tulvivasta albumista tulee mieleen Marko Turusen tapa hyödyntää supersankareja arkisten tapahtumien värittäjänä. Trollkungenin maailma ei kuitenkaan tunnu yhtä etä-

seltä. Turunen vieraannuttaa, Karlsson haluaa.

Karlssonin hirviömetsä on hurjimillakin hetkillä turvallinen kuin kohtu. Tarinoiden loputtua päässä soi Kauko Röyhkän kappale Saksalaisten tuho: ”Muista, älä koskaan pelkää pimeää/ Muista, älä koskaan pelkää metsää/ Sillä metsä suojelee sua”.

Karlssonin esikoisalbumin julkaisee englanniksi Top Shelf. Lisää käännöksiä lienee luvassa pian, koska lysähtäneinkin apina huomaa, että Ruotsissa ei ole tehty näin hyvää albumia sitten Max Anderssonin Pixyn. Suomalaisesta käännöksestä ei valitettavasti ole ainakaan vielä toiveita.

Ville Hänninen

©Kolbeinn Karlsson

Mitä metsissä oikein tapahtuu?

25 vuotta sarjakuvan eturintamassa

Joakim Pirinen:
Döda paret och deras "vänner"
GALAGO

Jos viime vuonna ilmestynyt Döda paret och deras "vänner" olisi ruotsalaisen (tai suomalaisen) piirtäjän esikoisalbumi, sitä juhlittaisiin suurena neronleimauksena. Nyt kirjalle on käynyt vähän kuten Joakim Pirisen edellisellekin (Ingens nya vän, 2004): siihen suhtaudutaan itsestäänselvyytensä.

Pirinen (s. 1961) kipusi 20 vuotta sitten sarjakuvan ykköskaartiin sellaisella raivolla, että sitä ei voi ylittää. Musta huumori, nuoruuden räyhämiehi ja graafinen kokeellisuus yhdistyivät ainutlaatuisella tavalla. Sokeri-Sakari, Myrsky hiekkalaatikossa ja Kaasua, komisario Likanen tulivat vaikuttaneeksi suomalaisen sarjakuvaan jopa vahvemmin kuin ruotsalaiseen: muun muassa Jii Roikonen, Sami Toivonen ja Ville Pirinen aloittivat uransa vahvan Pirinen-henkisillä tarinoilla ja ronskin ekspressionistisella piirrostyylillä.

2000-luvun Pirinen ei ole yhtä päällekkäyvä hauska tai ainakin huumori on yhä useammin luonteeltaan formaalista. Nykytäteesta kiinnostunut Pirinen leikittelee niin muodoilla ja viivalla kuin sarjakuvan konventioilla ja rajoitteillakin. Joskus tarina syntyy silkasta sana- tai kuvaleikistä. Edelleenkin Pirinen piirtää kuin langennut enkeli: rujonkaunis viiva taipuu mihin tahansa.

Döda paretin hauskin kokonaisuus on kaksiosainen Professor Pirinens tecknarskola, jossa Jocke-setä kertoo lapsille, mistä piirtämisessä todella on kyse. Tarina herkeää parissa sivussa

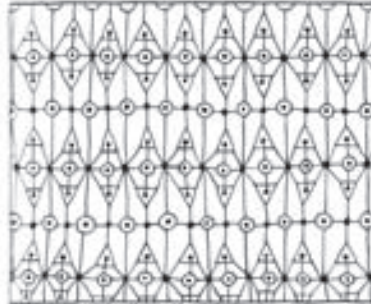
ODA är ett kvinnonamn, (ett norskt) i likhet med ADA, därför bildar de kvinnor.

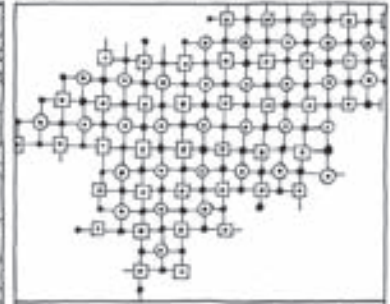
Pirus strukturerar sig i allt större täthet och bildar de linjer som världen består av.

Om man tittar efter nog så ser man tydligt dessa Pirus.

OA-strukturen användes av den svenske tecknaren OA. Den är ArchO för alla tecknare men jag vill ändå säga att du använder dig av den.

Jag rekommenderar att du använder en DO-struktur (av engelskans "do", göra), den mest stabila, tills du lärt dig att behärska den till fullo.

Detta kan ta några årtionden, för vissa ett helt liv eller ännu mer att lära sig.

För om en punktmutation uppstår i en enda Pirus sprids felet till hela tecknarskolan.

hetkessä silkaksi dadaksi ja mikro-skoopipitielten parodiaksi.

Suosittelen etenkin kaikille niille, jotka ottavat itsensä liian vakavasti

tai ottavat maailman annettuna. Eli oikeastaan kaikille.

Ville Hänninen

Dessa kallas Pirus. Namnet är olyckligt eftersom det kan förväxlas med virus, så att man tror att det här med sjukdom att göra, vilket det ju knappast är.

Däremot har de litenheten gemensamt med virus.

Professori Pirinen valistaa.

©Joakim Pirinen

©Joakim Pirinen

Synkän voi kertoa hauskasti

Tor Ærlig:
Mare Frigoris
EGMONT/SERIEVERKET

Sigbjørn Lilleeng:
Nebelgrad Blues: Betongdrømmer 1
JIPPI FORLAG

Kevään odotetuimmat sarjakuvat Norjassa taisivat olla Sigbjørn Lilleengin pirteä nuoruuskuvauus Nebelgrad Blues: Betongdrømmer ja Tor Ærligin tummasävyinen sarjakuvaromaani Mare Frigoris. Tarinoiden temperamentissa ja tematiikassa on toki runsaasti eroja, mutta on kahden tuottelias piirtäjän välillä paljon yhtäläisyyksiäkin.

Sekä Lilleeng että Ærlig ovat palkittuja ja arvostettuja sarjakuvantekijöitä Norjassa. Molemmat ovat tekijöinä monipuolisia, mutta löytäneet oman tyylinsä vasta viime vuosina. Ja juuri nyt he ovat tarinankertojina uransa huipulla.

Kumpaakin albumia voi kuvata eksistentiaaliseksi draamaksi. Lilleengin nuoret manipuloivat, kieroilevat ja kiukuttelevat, mutta tunnelma on energinen ja vilpiton. Ærlig kuvaa eläinhahmojensa kautta taidokkaasti itsemurhan kaltaisia teemoja.

Toisaalta siinä missä Lilleeng kertoo ihmeempiä kiemuroita tai vertauskuvallisia tasoja, Ærlig tyyllitelee vahvan dramatur-

©Tor Ærlig

Tor Ærlig: Dysleksia.

gisesti ja käyttää raskasta symboliikkaa. Ylityöstetty symboliikka kuitenkin tuntuu ajoittain pompöösiltä, joka tahattomasti koomiselta.

On myös kaikkea muuta kuin epätavallista käyttää eläinhahmoja draamatisella tai ”aikuisella” tavalla. Norjassa esimerkiksi Jason on rakentanut uraansa sen varaan. Karrikoidut hahmot toimivat kontrastina synkälle sisällölle. Samaan vaikutelmaan pyrki jo Art Spiegelman mestarillisessa holokaustisarjakuvassaan

Maus: yksinkertaiset eläinnaamarit lisäävät samastuttavuutta.

Viittaukset kirjoihin ja musiikkiin sekä yksityiskohdat eri sarjakuvista tuovat tosin vakuuttavuutta Ærligin ajankuvaan. Kultturieliitin karikatyyrimainen kuvaus kirjan loppupuolella on niinkään nautinnollista luettavaa.

Morten Harper
(suom. Ville Hänninen)

Nebelgrad Blues: Betongdrømmer.

©Sigbjørn Lilleeng

Kaikki panot lasketaan

Simon Gärdenfors: *Simons 120 Dagar*
Dagar
Galago, 2008

Juuri kun luulee nähneensä kaiken omaelämäkerrallisessa sarjakuvassa, törmää albumiin, jollaisen olemassaoloa ei aiemmin oikein edes kyennyt kuvittelemaan. Simon Gärdenforsin *Simons 120 Dagar* liitelee aivan omalla kiertoradallaan.

Iljettävän näköinen mutta pelottavan jouhevasti kerrottu albumi kertoo, kuinka päähenkilö kiertää Ruotsia 120 päivää. Hän on etukäteen laittanut nettiin ilmoituksen hankkeesta ja pyytää ihmisiltä yösjää eri kaupungeissa. Koska Gärdenfors sattuu olemaan melko tunnettu rap-artisti, sängynlaittaa lohkeaa muiltakin kuin

nörttipojilta tai sarjakuvahipstereiltä.

Albumi onkin lajissaan huima. Rakenne on kärjistäen tämä: Simon tapaa lukiotytön, joka antaa yösjän. Simon polttaa pilveä. Simon panee. Simon pohtii, valmistuuko albumi koskaan ja onko rahaa. Simon saa ruotsalaiselta taidesäätöiltä valtavasti rahaa alpparin tekemiseen. Simon juhlii polttamalla jointin. Simonin Las Palmas -duo keikkailee. Simon tapaa bileissä söpön tytön ja panee häntä kaapissa.

Nuoruus on liikuttavaa, nuoruuden uho vielä liikuttavampaa – jos sitä saa lukea riittävän etäisyyden päästä eli esimerkiksi sarjakuva-albumista.

Tarinan nimi viittaa ilmeisesti markiisi de Saden Sodoman 120 päivään, mikä on hupsu loukkaus vereslihalla vankilassa kirjoittanutta älykkömarkiisia kohtaan. Toki sitä voi pitää myös itseironisena heittona.

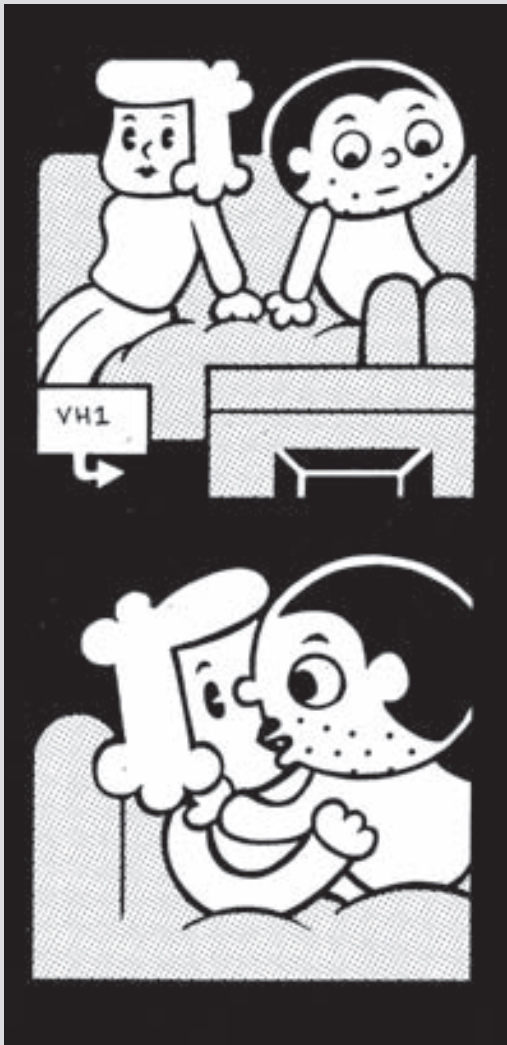
Gärdenfors muistuttaa, ettei kaikkea tarvitse ottaa niin vakavasti.

Ehkä asiat tapahtuivat näin tai ehkä kaikki olikin keksittyä. Ehkä komea poitsu vain istuu todellisuudessa kotonaan ja nyyhkii sitä, miten ei koskaan ehti tehdä muuta kuin piirtää.

Omaelämäkerrallinen sarjakuva on lajina siitä hankala, että lukija ottaa automaattisesti kaiken tosissaan. Pienikin rajojen venyttely, fantasiointi tai rohkea liioittelu on piirtäjälle riski. Gärdenfors ei emmi irrotella tai saatata persoonaansa naurunalaiseksi – ja osaa todella kertoa.

Albumissa onkin samanlaista kummaa vetävyttä kuin Mats Jonssonin albumissa *Hey Princess* (2002). Gärdenfors panee naiset voihkimaan, Jonsson vullottaa ihan itse.

Ville Hänninen

©Simon Gärdenfors

Systemi on mätä

Pushwagner: *Soft City*
NO COMPRENDO PRESS

Norjalainen No Comprendo Press on viime vuosina julkaissut muun muassa Olaf Gulbranssonin Buddhan sekä hänen kaksiosaisen omaelämäkertansa *Det var engang/Og så videre*, ja Fiske & Kvernelandin Olaf G:n. Nyt kustantamo jatkaa kulttuurihistoriallisia rehabilitointiprojektejaan historiallisella löydöllä. Hariton Pushwagnerin 30 vuotta vanha tulevaisuuskuvaus *Soft City* vuodelta 1976 on ajankohmainen siksi, että Pushwagner on viime vuosina noussut kuvataidepiiriin ihailun kohteeksi. *Soft City* esimerkiksi oli näytteillä Berliinin nykytaiteen biennaalissa.

Pushwagnerin tyyllille ominaista on selkeäviivaisuus ja unenomainen kerronta. Hän teki sarjakuvaa kirjailija Alex Jensenin kanssa vuodesta 1970 lähtien, samoin kuin surrealistista Doktor Fantastiskia *Dagbladet*iin vuonna 1972. Parin vuoden jälkeen Pushwagner jäi yksin piirtämään *Soft City*ä.

Albumi kuvaa läpikotaisin kontrolloitua yhteiskuntaa, jossa kaikki tapahtuu rutiininomaisesti, ennustetavasti. Ihmiset ovat lääkkeitä syöviä kurjimuksia vailla sen kummempaa toimintaa kuin kuluttaminen tai television tuijottaminen.

Soft City kuvaa kaupunkia yhtenä päivänä, auringonnoususta sen laskuun. Kaupunki on kuin jättimäinen koneisto, jossa identiteettinsä kadottaneet ihmiset harhailevat. Massamedia tuottaa uhkaavaa uutisvirtaa, joka pitää kansalaiset varpaisillaan ja estää heitä kapinoimasta. Albumin päätteeksi ilmaistaan yhdessä ruuduista: ”Who controls the controller?”

Englanninkielinen teksti on niukkaa ja naiivia. Sävyt vaihtelevat lapsellisesta äimistelystä isällisiin varoituksiin. Toisinaan kliseiset fraasit tai *Soft City*n natsimaisenjohtajan tavan sekoittaa saksaa ja englantia keskenään voi tosin tulkita yhdenlaisena kirjallisena pop-taiteena.

Vahvan tyyllittelyn ansiosta Pushwagner onnistuu luomaan todella klaustrofobisen miljöö. Piirrostyylillä on mestarillisella tavalla hienovaraista ja vetoavaa, samanaikaisesti. Tarinan kerronta on rytmitetty taitavasti.

Soft City liikkuu vahvasti ajan eurooppalaisten sarjakuvavirtausten

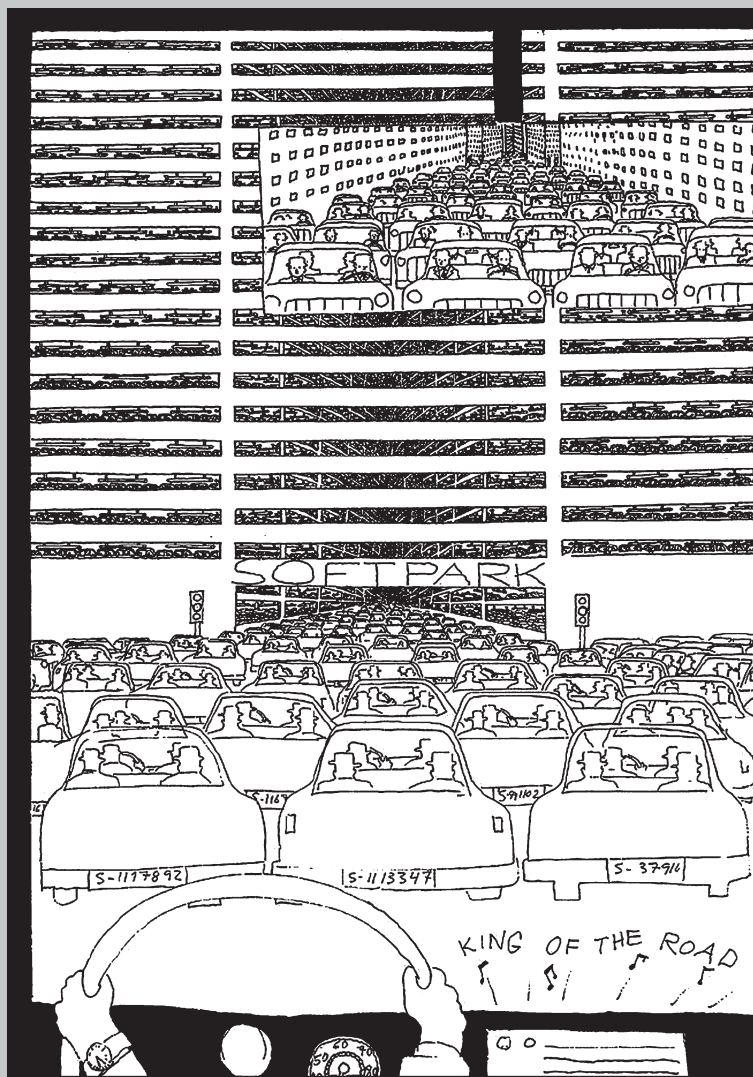
hengessä. Se on poliittisesti radikaali, satiirinen mutta myös fantasiomainen sarjakuva, joka on selkeästi suunnattu aikuiselle yleisölle, unohtamatta pop-taiteen vivahteita. Läheisimmiltä ranskalaisilta vaikutteilta tuntuvat Guy Peellaartin apokalyptinen satiirisarjakuva *Jodelle* (1966) ja *Pravda* (1968), norjalaisista taas Peter Haarin kirjat *Prokon* (1971) ja *Happy Biff* (1972). Kumpikin käsittelee kulutusyhteiskunnan vieraannuttavia piirteitä.

1960-luvulla monet eurooppalaiset älyköt ja elokuvaohjaajat olivat hyvin innostuneita sarjakuvista. Sekä Roland Barthes että Federico Fellini syleilivät ”uutta” mediaa. Sarjakuvista tuli muun muassa Ranskassa eräs 1968-sukupolven tärkeimmistä taiteenmuodoista. Innostus levisi, ja niinpä Norjassa

nähtiin 1972 maan ensimmäinen suuri sarjakuvanäyttely. (Suomessa Amos Andersonin taidemuseo esitteli sarjakuvaa laajasti vuotta aiemmin, suom. huom.)

Pop-taiteella oli tärkeä rooli kulttuuristen hierarkioiden ravistelussa ja murentamisessa. Mutta tärkeä oli myös supersankarien renessanssi 1960-luvulla, joka vetosi opiskelijanuoriin. Marvelin sankarit kuten Hämähäkkimies, Hulk ja Tohtori Strange yhdistivät kosmisen melodraaman mahtipontiseen, ikoniseen ja ajoittain psykedeeliseenkin tyyliin. Tässä kulttuuri-ilmapiirissä *Soft City* ei ollut aivan kummajainen: se liikkui ajan hengessä.

Morten Harper
(suom. Ville Hänninen)

Soft Cityn *Soft Park*. Autoistumisen kritiikkiä kolmen vuosikymmenen takaa.

© Hariton Pushwagner

Unohdetun piirtäjän jäljillä

Lars Fiske ja Steffen Kverneland:
Olaf G.
No Comprendo Press

Olaf Gulbransson lienee kansainvälisesti tunnetuin norjalainen pilapiirtäjä ja kuvittaja. Miltei koko aikuisikänsä Saksassa asunut ja myöhemmin myös maan kansallisuuden hankkinut Gulbransson (1873–1958) muistetaan pelkistetyn kauniista piirrostyylistä, josta tuli piirroskuvan kehitykselle tärkeän *Simplicissimus*-lehden tavaramerkki. Satiirisen *Simplicissimus*-lehden kultakausi sijoittuu 1910–20-luvuille, aikaan ennen kolmatta valtakuntaa.

Aikaisemmin Gulbranssonin elämää on käsitelty muun muassa parin omaelämäkerran (*Det var en gang, Und so Weiter*) ja tyttären muistelmien kautta. Lars Fiske ja Steffen Kvernelandin *Olaf G.* on silti tarpeellinen lisä Gulbranssonia koskevaan kirjallisuuteen. Sarjakuva kertoo Fiske ja Kvernelandin matkasta Saksaan, Gulbranssonin kotiseudulle, josta käsin hän piirsi kuviaan vuosikymmenten ajan.

Albumi on toteutukseltaan erikoinen. Fiske ja Kverneland ovat piirtäneet vuorotellen. Välillä mukana on myös Gulbranssonin itsensä kuvia sekä Fiske ja Kvernelandin pastisseja niistä. Vaikka varsinkin Fiske on rujo piirrostoymi kalpenee Gulbranssonin eleganssin rinnalla, koko-

naisuus toimii luettuna yllättävän hyvin. Pohjimmiltaan Olaf G. on kuin Sethin *It's A Good Life If You Don't Weaken* – mutta tarina on tosi. Gulbranssonin piirroksia ihailevat piirtäjät tekevät toivomatkan vuoristokylään ja törmäävät merkkeihin mestarin elämästä ja urasta. He jututtavat Gulbranssonin jälkikasvua,

käyvät Gulbransson-musossa – ja mässäilevät perisaksalaiseen malliin.

Kyse ei ole kuitenkaan tylsästä fanituksesta. Pohjimmiltaan Olaf G. on elämäkertasarjakuva yhdestä viime vuosisadan merkittävimmistä kuvittajista. Fiske ja Kverneland tuovat paikoin terävillä huomioillaan ja persoonallisella lähestymistavallaan aiheen 2000-luvulle. Jotain vastaavaa lukisin mielelläni Suomessakin.

Olaf G. on julkaistu myös ruotsiksi, kustantajana lukuisia suomalaisiakin albumeja julkaissut Optimal Press.

Ville Hänninen

Taiteilijat ja sikarit kuuluivat ennen yhteen.

Pienlehteilijä! Omakustantaja!

Mainosta julkaisuasi ilmaiseksi Sarjainfossa!

Lehden taittoa helpottaaksesi käytä ilmoituksessasi vakioleveyttä, 54 mm ja 113 mm, eli yhden ja kahden palstan levyiset pikku-ilmot ovat kätevimmit taittaa, korkeus miel. n. 85-130 mm. Lähetä mainoksesi joko päätoimittajan tai taittajan (timoro2@yahoo.com) osoitteeseen (ks. "apinalaatikko" s. 3). Painovalmiit ilmoitukset mieluiten tiff- muodossa, harmaasävy tai m/v. Väh. 300dpi.

Merkitse julkaisujen nimet sekä hinnat selkeästi näkyville ilmoitukseen, sekä tarkat tilausohjeet. Ilmoituksen lisäksi lähetä Sarjainfon toimittajaan yksi numero mainostettavaa lehteä tms. julkaisu. Sarjainfo tarvitsee myös ilmoittajan yhteystiedot, vähintään puhelinnumeron ja/tai sähköpostiosoitteen.

SARJAINFO

Kvaak.fi

Sarjakuva-
arvosteluja,
uutisia,
artikkeleita,
keskustelua...

Suomen Länkkärisseura esittää:

Reino Helismaan lännnenovellien kokoelma!

ilmestyy elokussa 2009

128 sivua!

klassista kioskipokkarikokoa

tilausosoite:

juri.nummelin@pp.inet.fi

Tilaa myös Länkkärisseuran

asialehti Raudinsavu!

18 € / vuosim, tilausosoite

gator74@luukku.com

<http://lankkarisseura.blogspot.com/>